

УДК 336.132.11

О.В.ВОЛКОВА

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Сутність фінансової регіональної політики досліджено в двох напрямках: проаналізовано законодавчі акти, що регулюють проведення цієї політики в Україні, і виконано аналіз основних економічних теорій, що розкривають особливості впливу держави на соціально-економічний розвиток територій в умовах ринкової економіки.

Регіональну фінансову політику розглянуто як просторовий сегмент фінансової політики держави, що відповідає і забезпечує реалізацію її мети та завдань, орієнтованих в часовому вимірі. Визначено стратегічну мету й основні принципи фінансової регіональної політики відповідно до фази економічного розвитку країни.

Основними нормативно-правовими документами, що визначають сучасну практику управління регіонами та його фінансове забезпечення, є Конституція і Закони України “Про місцеве самоврядування в Україні”, “Про місцеві державні адміністрації”, Бюджетний кодекс і Закон України “Про державний бюджет”. Вони передбачають, з одного боку, принципи збереження України як унітарної держави, узгодження інтересів регіонів із загальнодержавними й міжрегіональними інтересами, а з другого – можливості передачі регіонам широких повноважень у вирішенні проблем соціально-економічного розвитку.

Активну регіональну політику затверджує Стратегія економічної та соціальної політики України на 2000-2004 роки. У Програмі діяльності Кабінету Міністрів України “Реформи заради добробуту” визначаються нові умови розвитку регіонів, підноситься їх роль в досягненні стратегічних цілей урядової політики. Принципи й заходи реалізації державної регіональної політики як складової частини національної стратегії соціально-економічного розвитку України відображено в Концепції державної регіональної політики.

Прийнята політика регіоналізму потребує формування методологічних засад здійснення фінансової політики, спрямованої на забезпечення соціально-економічного розвитку регіону. У вітчизняній економічній літературі немає жодного фундаментального дослідження з питань формування і реалізації регіональної фінансової політики. Цілі та завдання державної регіональної фінансової політики в комплексі проблем становлення і розвитку місцевих фінансів України розглянуто українським фахівцем В.І.Кравченко, окремі її аспекти аналізуються такими українськими і зарубіжними науковцями, як М.Г.Чумаченко, І.І.Лукинов, І.В.Горський, В.Коровкін, В.І.Пила, І.Бусигіна.

Вплив фінансів на економічний і соціальний розвиток регіону здійснюється через фінансову політику, що є складовою економічної політики регіону і розробляється на основі загальнодержавної фінансової політики.

Аналіз економічної думки дозволяє виділити три парадигми поглядів на фінансову політику держави в умовах ринкової економіки: що сформувались в рамках класичної школи політекономії (фінансова політика невтручання; головна увага приділяється майновим податкам); кейнсіанства (активна фінансова політика держави через регулювання попиту; головний податковий механізм – прибутковий податок); посткейнсіанського напрямку (активна фінансова політика держави через розподіл національного доходу; пріоритетність податків на видатки), неокласичних напрямів економічної теорії (обмежена фінансова політика держави і стимулювання пропозиції; створення “нейтральної” податкової системи на пропорційній основі).

В умовах незначного пожвавлення економіки України провідна роль в регулюванні регіонального розвитку повинна належати дискреційній фінансовій політиці держави. Бюджет з пасивного інструменту фінансового забезпечення поточних потреб держави необхідно перетворити на інструмент регулювання економічних процесів регіону і держави взагалі, перш за все шляхом ефективного використання податків і державних видатків. Кейнсіанська теорія стимулювання додаткового попиту шляхом скорочення податків і збільшення видатків державного бюджету в умовах обмеженості фінансових ресурсів держави і наявності значного пасивного боргу має доповнюватись принципами неокласичної фінансової теорії, що пропонує перехід від інтенсивної політики державних видатків до екстенсивної.

Фінансова регіональна політика має відповідати прийнятому державою виду фінансової політики (див. таблицю). В економічній теорії виділяють три види дискреційної фінансової політики: політика економічного росту, політика стабілізації і політика обмеження ділової активності.

У Посланні Президента до Верховної Ради України “Україна: поступ у XXI століття. Стратегія економічної та соціальної політики на 2000-2004 рр.” основним стратегічним завданням України на наступні п’ять років передбачено реалізацію політики економічного зростання. Разом з тим щодо напрямку реалізації регіональної політики в законодавчих актах України немає відповідності. Так, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України “Реформи заради добробуту” передбачено, що основною метою державної регіональної політики є розв’язання соціально-економічних проблем регіонів шляхом створення умов для

подолання істотних відмінностей у рівнях їх соціально-економічного розвитку.

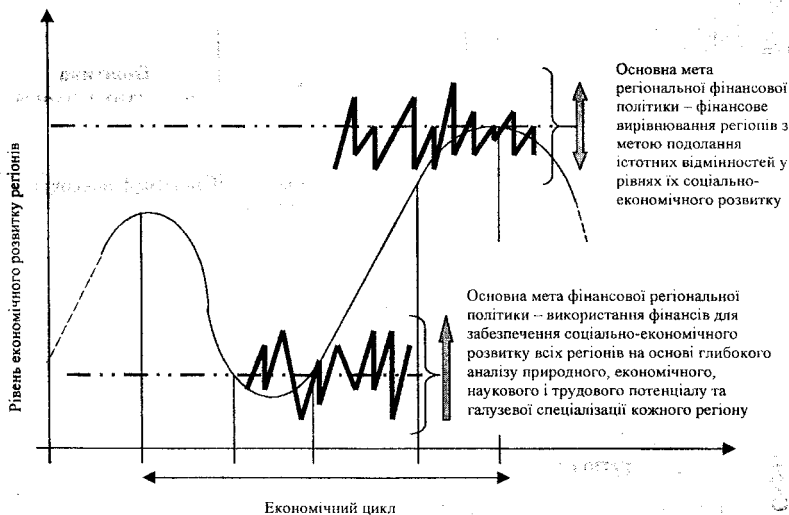
Регіональна фінансова політика як просторовий сегмент фінансової політики держави

Вид фінансової політики	Політика економічного росту	Політика стабілізації	Політика обмеження ділової активності
	Система фінансових заходів, спрямованих на збільшення фактичних обсягів валового національного продукту та підвищення рівня зайнятості	Система фінансових заходів, спрямованих на утримання обсягів випуску продукції на типовому для країни рівні та підтримку стабільних цін	Система фінансових заходів, спрямованих на зменшення реально-го обсягу ВВП з метою запобігання кризи надвиробництва та інфляції
Спрямування у просторі	Політика економічного росту регіону	Політика фінансового вирівнювання розвитку регіонів	

Спрямування регіональної фінансової політики на подолання диференціації регіонів шляхом фінансового вирівнювання та стимулювання розвитку депресивних територій є обґрунтованим і закономірним в умовах економічного зростання чи буму, коли з метою запобігання кризи перевиробництва та інфляції попиту державою використовується фінансова політика стабілізації чи обмеження ділової активності. В умовах же незначного поживлення після довготривалої кризи економіки України така регіональна фінансова політика має бути спрямована на досягнення комплексного розвитку регіонів, повинна мати довгостроковий характер і враховувати галузеву спеціалізацію регіону, природнокліматичні, демографічні та інші його особливості (рисунок).

Регіональна фінансова політика повинна спрямовуватись на забезпечення досягнення мети державної регіональної політики України, а саме: створення умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку країни та її регіонів, підвищення рівня життя населення, забезпечення додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного її громадянина незалежно від місця про-

живання, а також поглиблення процесів ринкової трансформації на основі підвищення ефективності використання потенціалу регіонів, підвищення дієвості управлінських рішень, удосконалення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Визначення стратегічної мети регіональної фінансової політики залежно від фази економічного розвитку країни

Фінансова політика регіонального розвитку повинна будуватись на поєднанні централізованих і децентралізованих принципів управління, що забезпечує врахування особливостей регіональної економіки та спільних інтересів місцевого самоврядування. Використовуючи фінанси, територіальні органи влади мають забезпечити комплексний розвиток регіонів. Визначення особливостей та пріоритетів розвитку регіону, його спеціалізуючої спрямованості повинно стати основою екстенсивної політики державних видатків. Стимулюванням попиту приватного сектора доцільно проводити шляхом зменшення податкового тиску через розширення податкової бази. Визначаючи вагому роль політики “дефіцитного фінансування” у стимулюванні економічного росту регіону, необхідно обмежити її розміри. Корисним тут буде використання досвіду Німеччини щодо використання “золотого правила”, передбаченого Основним законом ФРН, згідно з яким розмір бюджетного дефіциту, що фінансується за рахунок кредитів, не повинен перевищувати обсяг передбачених бюджетом інвестицій. Активний

бюджетний дефіцит регіональних бюджетів доцільно фінансувати шляхом випуску довгострокових місцевих облігацій, що обґрунтовується неокласичною теорією послуг, згідно з якою на одне покоління платників податків не повинен падати весь податковий тягар фінансових видатків на інвестиції в "суспільні товари", що мають довгострокове призначення.

Отримано 05.11.2002

УДК 658.152

С.Ю.ГУЗІЙ

Харківський державний економічний університет

СТРУКТУРУВАННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ РЕСТРУКТУРИЗАЦІ ПІДПРИЄМСТВ

Розглядається структура джерел фінансування інвестиційних проектів на сучасному етапі розвитку економіки.

Оскільки роль держави у фінансуванні інвестиційних проектів реструктуризації підприємств є актуальною, запропоновано структурування джерел фінансування інвестиційних проектів на мікро- і макrorівні, а також включення державних ресурсів як зовнішнього джерела.

Сучасний етап розвитку українських підприємств характеризується рядом позитивних зрушень, головним з яких є послідовне спрямування зусиль на покращення виробничо-економічних показників за рахунок реформування систем організації та управління. На досягнення цієї мети направлена реструктуризація підприємств, яка в умовах трансформаційної економіки стала високоефективним ринковим інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємств (організацій).

Реструктуризація є одним з важливих напрямків удосконалення виробничо-господарської діяльності підприємства, яка потребує значних інвестиційних ресурсів. Відомо, що головною перешкодою на шляху реструктуризації підприємств є відсутність достатніх інвестиційних ресурсів. В умовах переходу до ринкової економіки збільшилась кількість джерел фінансування, адекватне визначення і використання яких має велике значення для успішного здійснення цих проектів [1].

Реструктуризація здійснюється на основі організаційного проекту (бізнес-плану), реалізація якого можлива за умови забезпечення інвестиційними ресурсами з відповідних джерел.

Однак результати проведеного дослідження щодо джерел фінансування інвестиційної діяльності свідчать про недостатню точне їх